

Riigikogu esimehe Jüri Ratase kõne XIV Riigikogu ja 20. Augusti Klubi pidulikul istungil 20.08.2021

Lugupeetavad Vabariigi President ja President Rüütel!

Auväärsed 20. Augusti Klubi liikmed!

Head Riigikogu ja valitsuse liikmed!

Austatud Läti, Leedu, Islandi, Poola ja Euroopa parlamentide esimehed!

Teie ekstsellentsid!

Kallid Eestimaa inimesed ja sõbrad!

Lubatagu tänase sündmuse, 20. Augusti Klubi ja Riigikogu XIV koosseisu piduliku istungi avakõne sisse juhatada taassündinud Eesti esimese presidendi Lennart Meri ühe tõdemusega. Saatesõnas raamatule “Eesti identiteet ja iseseisvus” kirjutab ta, “et kogu Eesti ajaloo mõte on olnud enesemääramisõiguse teostamine, iseseisvuse taastamine ja suveräänse riigi rajamine.”

Nii on see tõesti olnud. Iseseisva riigi loomisega tuldi toime Esimese maailmasõja järellainetuses 24. veebruaril 1918, mis tõi maailmakaardile eestlaste kõrval mitmed teisedki seni peaaegu nimetud rahvad, muutes nad rahvusvahelise õiguse subjektideks.

Kümmekond aastat enne seda ei sõandanud aga veel keegi avalikult kõnelda eestlaste omast riigist. Mis ei tähenda, nagu poleks sellest juba pikalt unistatud. Üks jälg sellest on tagantjärele leitav Lydia Koidula 1870. aastal läkitatud kirjas oma armastatule, Soome ajalehe Uusi Suometar peatoimetajast kirjanikule Antti Almbergile. Kirjas kinnitab Koidula, et kuigi soomlastel on rohkem šansse soome rahva iseseisvuseks kui eestlastel, siis ei riputa eestlasedki lootust varna ja usuvad ning töötavad selle heaks, et rahva õitseag tagasi tuleks.

Veel selgemalt ilmneb iseseisvuspüüd aga Juhan Liivi luuletuses “Kas näitad?”, mis avaldati juba loodud riigis, hulk aastaid pärast kirjapanekut, kus juudi rahva saatusest kõneldes tunnistab luuletaja: „Ja nõnda on lugu ka Eestis /ja nõnda on elu kiik:/ ükskord – kui terve mõte -, /ükskord on Eesti riik.“ Miks ma alustasin Meri öeldu meenutamisega? Aga sellepärast, et ajaloo toimunu tähendus selgub alles tagantjärele. Nii, nagu ei saadud 1908. aastal tõsikindlalt ette näha Eesti riigi sündi, ei saadud ka ette näha sünnist kakskümmend kaks aastat hiljem aset leidnud riigi hävingut, järgnevat viitkümmet aastat okupatsiooni, ammugi seda, et veel riigi sünniga samal sajandil tuleb hakata riiklust taastama. Aga just selle, rahvalt saadud Eesti riigi taastamise mandaadiga tulid 1990. aastal Toompeale need riiginaised ja -mehed, kes poolteist aastat hiljem, 20. augustil 1991 võtsid vastu ajaloolise otsuse „Eesti riiklikust iseseisvusest“.

Ajalooline on see otsus põhjusel, et sellega mitte ainult ei võidetud tagasi oma riik, vaid võideti tagasi ka oma ajalugu, mis, nagu Meri öeldust selgub, oli olnudki üks pikk tee eestlaste iseolemise kehtestamiseni. See võib kõlada paradoksina, ent sama otsusega pärandati järgnevatele põlvkondadele nende tulevik. Nõnda olite teie, 20. Augusti Klubiks ühinenud rahvasaadikud, oma tegevusega nii taastajad kui ka meie tänastele otsustajatele tuleviku väravate avajaks. Seda, teile kuuluvat au ja meie tänu Eesti aja jätkumist tagava esimese müürikivi asetamise eest, ei väära enam miski.

Kui ma rõhutan ajaloolisena tõlgendatud sündmuses tuleviku momenti, siis pean ju silmas sedagi, et toonase Ülemnõukogu roll ei piirdunud ainult ühe, Eesti saatust muutnud otsusega. Aasta enne seda ja järgnev periood kuni Eesti Vabariigi Põhiseaduse vastuvõtmiseni referendumil, Vabariigi Presidendi ja sõjajärgse esimese Riigikogu valimiseni laoti seaduste ja otsustega taastatud riigi alusmüüri. Seda riigimüüri peavad edasi ehitama kõik järgmised Riigikogu koosseisud ja poliitikute põlvkonnad, et ajaloo kohati ülekohtuseid käike leevendada ja tahtmatut ebaõiglust vajadusel

tasandada. Kõik Eestimaa inimesed peavad saama oma riiki usaldada ja tunda, et Eesti seisab ka nende eest.

Jah, head kuulajad,

neile põlvkondadele, kellele mainitud ajaloolised hetked jäävad lapsepõlve, või koguni, kes on sündinud ja sünnivad iseseisvas Eesti Vabariigis; neile, kelle õlul lasuvad täna meie ühist tulevikku mõjutavad otsused ja teod, on küsimus „kas sellist Eestit me tahtsimegi?“ juba ette ära vastatud.

Jah, me tahtsime, tahame jätkuvalt, et iseseisev Eesti riik oleks osa meie rahvuslikust DNA-st, et ta toimiks eesti keele ja kultuuri tagatisena, nagu see ka Põhiseaduse preambulis kirjas. Me tahame, et Eesti riik oleks õdus ning armastatud kodu mitte ainult siin maanurgas aastasadu elanud rahvale, vaid kõigile neilegi, kes sidunud oma elu ja saatuse Eestiga, kellele Eesti on meiega sarnaselt südameasjaks.

Auväärt saalisviibijad!

Teie panus meie iseseisvuse taastamisel on olnud hindamatu. 20. augustil 1991 võttis selle julguse ja aated kokku armastatud eestimaalane Heinz Valk, kes lausus ”... *meil pole õigust täna siit Toompealt alla minna, kui me käitume argpüksidena ja jätame täitmata rahvale antud sõna. Eesti rahvas vaatab meid, kogu vaba maailm vaatab meid. Vaatame siis ka meie neile ausalt silmi. Tervitan taassündivat Eesti Vabariiki!*“

Me vajame sarnast mõtteviisi ja enesekindlust oma riigi ehitamisel ka praegu, et püsida õigel teel kiiresti muutuvast ning murettekitavalt ebastabiilses maailmas. Iga Eestimaa inimene peab tundma end siin riigis turvaliselt ja hoituna. Meil tuleb ühiselt pingutada, et igas Eestimaa paigas oleks hea elada.

Vaid nii saame Eesti rahvale ka nüüd, 30 aastat hiljem ausalt silma vaadata. See on kõigi meie ja tulevaste põlvete ühine roll ning vastutus, sest **iseseisvus kohustab!** Riiklik iseseisvus kui Eesti kestmise müürikivi.

Väarikat iseseisvuse taastamise päeva meile kõigile!

Jõudu Eestile!